

Verslag van de excursie naar het Naardermeer op 12 Sept. 1948.

In de koude en regenachtige tijd van begin September vormde deze excursiedag een opvallende uitzondering. Het was zonnig, droog weer; een enkele maal dreigden Aeolus en Pluvius het spel van zon en wolken te verstoren, maar daar malacologen van nature de blik omhoog richten, ontging hun vrijwel het conflict dat zich daarboven afspeelde.

Om tien uur vertrokken de dertien deelnemers, waarvan verschillende al een lange reis achter de rug hadden, te voet van het station Bussum naar het Natuurmonument, een goed half uur gaans. Aan de Oostzijde van het Naardermeer werd een eindweegs de landweg gevolgd en toen rechtsaf geslagen, via een boerenerv, over hekken en door een drassig weiland naar de uiterste Z.-O.hoek van het gebied.

Dit gedeelte bestaat uit vele hectaren rietland en elzebosjes op weke veenbodem. De ondiepe sloot met zwartslijkerige bodem, die de Ringvaart met de Wijde Blick verbindt, was uitgesproken arm aan mollusken. Planorbiden (Planorbis corneus, Pl. planorbis en Pl. vortex) en Lymnaeiden (Lymnaea palustris, L. ovata en L. stagnalis) werden er in gering aantal buit gemaakt. Tweekleppigen kwamen er blijkbaar niet voor. Des te opmerkelijker was het, dat er in de aangrenzende elzebosjes, in het vochtige blad op de bodem, wel een lamelibranchiaatje aangetroffen werd, nl Pisidium obtusale, levend te midden van een gezelschap landmollusken. Deze Pisidium-soort heeft dikwijls de hebbelijkheid haar eigenlijke element, het water, vaarwel te zeggen en zich als een hygrophiele landslak te gedragen. In het Naardermeer was zij al verschillende malen tevoren in veenmos gesignaleerd.

Van de in de elzebosjes verzamelde soorten waren Carychium minimum, Vertigo antivertigo en Zonitoides nitidus relatief wel het talrijkst. Verder werden er aangetroffen: Arion ater, Deroceras laeve, Arianta arbustorum, Cochlicopa lubrica, Euconulus trochiformis, Vitrea crystallina en Fruticicola hispida. Van V. antivertigo behoorde, voor zover kon worden nagegaan, het merendeel tot de forma octodentata Hartmann, de vorm met een supra- en een infrapalataal plooi-tje boven resp. onder de beide hoofdpalatalen.

In de namiddag volgde het gezelschap het kronkelend weggetje over de Ringdijk benoorden "de Meer", langs het huisje van de meerbaas, naar de zg. Kale Dijk, waar twee roeiboten, ter beschikking gesteld door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, in het riet verscholen lagen. Hier scheepten zes personen zich in en zetten koers naar het Spookgat, ongeveer een uur roeien door ijle rietvelden en over open plassen van "de Grote Meer". Onderwijl wandelde de rest van het gezelschap door naar de Visserij, het meest Noordelijke punt van het Natuurmonument, waar, achter het vroegere jachthuisje van Burdet, in het verlengde van de Hoofdtocht, twee andere boten gereed lagen.

Om ongeveer twee uur ontmoetten de groepen elkaar in het Noord-Westelijk deel van het Spookgat. Waarom dit gedeelte van het Naardermeer zo'n sinistere naam draagt, moet voor de tegenwoordige bezoeker van het Natuurmonument een raadsel zijn. Afgezien van eventuele verklaringen van occulte aard, kan men alleen aannemen, dat het hier in vroeger tijden, toen het Naardermeer nog een echt "meer" was, behoorlijk gestormd kan hebben. Op de huidige dag echter wordt het grootste deel van het wateroppervlak van het Spookgat in toom gehouden door een dek van plumpe- en waterleliebladeren, terwijl aan alle kanten rietbossen opdringen en een verlandingsproces inleiden.

De vloot ging voor anker in de wirwar van waterplanten, en de excursisten kregen hier gelegenheid kennis te nemen van de molluskenfauna. De zachte modderige bodem, waarin vrijwel geen levende weekdieren aangetroffen werden, was geheel gecamoufleerd door een dichte begroeiing van draadwieren (Vaucheria) en fonteinkruid. Met roeispanten werden lange slierten hiervan omhooggetrokken om beetje bij beetje uitgerafeld en gespoeld te worden in bakjes met water. In dit soort biotoop bleek deze verzamelmethode wel de meest doel-

treffende te zijn. Schepnetjes in elk geval schoten hier te kort; zij verleenden echter goede diensten bij het filtreren van het in de bakjes vergaarde residu van mollusken en fijne modderdelen. Het meest algemeen waren: Bithynia leachii, Valvata cristata en Planorbis contortus. In ruim aantal werden verder verzameld Bithynia tentaculata, Valvata piscinalis, Planorbis vorticulus en van de tweekleppigen Pisidium pseudosphaerium; in betrekkelijk geringe hoeveelheid: Physa fontinalis, Planorbis albus, Pl. carinatus, Pl. crista, Pl. vortex, Lymnaea ovata, L. stagnalis, Myxas glutinosa, Sphaerium corneum en een enkel exemplaar van Pisidium milium, een soort die in de tochten algemeen voorkomt, doch die zich in het onderhavige milieu minder goed schijnt thuis te voelen. Verschillende leden hadden het geluk de zeldzame, en in dit beperkte gebied levende, Planorbis riparius te bemachtigen. Van Planorbis contortus vond een der deelnemers een fraai subscalaride exemplaar (in Coll. Neuteboom).

Ongeveer vier uur in de namiddag werd de terugtocht aanvaard. De rietzomen van de kaarsrechte Hoofdtocht bleken een onweerstaanbare aantrekkingskracht op verschillende boten uit te oefenen; nu en dan verdween er een, ondanks heldhaftig navigeren van de bemanning, vrijwel volledig in phragmitetum, een tweede ging, tegen wil en dank, zigzaggend zijnsweegs, terwijl een derde, onverstoortbaar spiralen beschrijvend, zijn weg van het Spookgat naar de Visserij aflegde.

Hopelijk heeft de visser niet gezien, hoe enkele bemanningen wanhopige pogingen deden om tussen de Scylla en Charybdis van paling-fuiken en bijbehorende stokken door te laveren, want van tevoren was er plechtig verzekerd, dat door het vakmanschap der roeiers geen haar op het hoofd der palingen gekrenkt zou worden..... Hetgeen dan toch ook, op de keper beschouwd, niet gebeurd is.

-o-o-o-o-o-o-o-o-